

ABIKS TAOTLEJALE

Kiviaia taastamise toetus

Eesti maaelu arengukava 2007-2013 meede 2.5.1

SISSEJUHATUS	3
I PEATÜKK. TOETUS, TAOTLEJA, TAOTLEMINE	5
MILLEGA ARVESTADA ENNE TAOTLEMA ASUMIST	5
<i>Kiviaia taastamiseks kasutatavate kivide hankimine .....</i>	<i>6</i>
MILLISE TEGEVUSTE JAOKS SAAB TOETUST	8
MILLISE KIVIAIA KOHTA TOETUST EI MAKSTA	9
KES SAAB TOETUST TAOTLEDA	10
TAOTLEJALE ESITATAVAD NÕUDED	10
TOETUSE MÄÄR JA SUURUS.....	10
MIDA ON VAJA TAOTLEMISEL ESITADA	10
TAOTLUSE ESITAMINE PRIA-LE	11
TAOTLUSE MENETLEMINE PRIAS	12
<i>Taotluste hindamine ja pingeritta seadmine .....</i>	<i>12</i>
<i>Kiviaia eksperdi kaasamine .....</i>	<i>14</i>
II PEATÜKK. TEGEVUSED PÄRAST TOETUSE MÄÄRAMIST	15
INVESTEERINGU TEOSTAMINE	15
MUUDATUSED INVESTEERINGU TEGEMISEL	15
MAKSENÕUDE ESITAMINE	16
KULUDOKUMENDID	17
MAKSENÕUDE KONTROLL	17
INVESTEERINGU TEOSTAMISE KONTROLL	17
VÄHENDAMINE JA VÄLJAARVAMINE	18
TOETUSE VÄLJAMAKSMINE	18
JÄRELKONTROLL	18
TOETUSE TAGASINÕUDMINE	19
SALDODE KONTROLLIMINE	19

SISSEJUHATUS

Käesolev juhend on koostatud selleks, et aidata taotlejaid kiviaia taastamise toetuse taotluse ettevalmistamisel. Siit leiata ülevaate nõuetest ja vajalike dokumentide esitamisest, samuti toetuse saamisega tekkivatest kohustustest.

Kiviaia taastamise toetus on Eesti maaelu arengukava (MAK) 2007-2013 (www.agri.ee/MAK) meede 2.5.1. Toetuse andmise aluseks on põllumajandusministri 31. mai 2010. a määrus nr 66 „Kiviaia taastamise toetuse saamise nõuded, toetuse taotlemise ja taotluse menetlemise täpsem kord“ <https://www.riigiteataja.ee/ert/act.jsp?id=13323105>. Toetust makstakse Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondist (EAFRD).

Lähtudes nõukogu määruse (EÜ) nr 1698/2005 artiklist 41, mille kohaselt võib selle meetme raames toetada vaid põllumajandusliku keskkonnatoetuse või muude põllumajanduse keskkonnaeesmärkide saavutamiseks vajalikke kiviaedu, makstakse toetust vaid sellise taastamist vajava kiviaia kohta, mis vähemalt 80% osas asub nõuetekohaselt hooldatud põllumajandusmaal või piirneb (st üks pool kiviaiast) vahetult vähemalt 80% ulatuses põllumajandusmaaga. Ka MAK peatükis 2.5.1 toodud toetuse eesmärkide kohaselt ei saa MAK 2. telje raames toetada kõiki kiviaedu (nt selliseid, mis on külas küll traditsioonilised, kuid ei piirne põllumajandusmaaga), vaid ainult põllumajandustegevusega seotud kiviaedu. Meetme eesmärgiks on:

1. Säilitada ja suurendada maastike esteetilist väärtust;
2. Luua elupaiku ning suurendada bioloogilist ja maastikulist mitmekesisust;
3. Säilitada maastiku ajaloolist ja kultuurilist väärtust.

Arengukava raames on taotlusi vastu võetud ühel korral, 2008. a lõpus, 2009. a alguses, mil taotlusi laekus kavandatuga võrreldes palju enam, 702 taotlejat esitasid taotluse kokku 219 km kiviaia rajamiseks või taastamiseks. Kõigi taotluste rahuldamiseks oleks kulunud 107 mln krooni, taotlusvooru eelarve oli aga 10 miljonit krooni. Toetusmeetme erakordset populaarsust arvestades suurendas Põllumajandusministeerium selle taotlusvooru eelarvet 20 miljoni kroonini, mis võimaldas 150 toetuse taotlejal taastada ca 43 km kiviaedu. 150 toetusesaajast 91 taastavad kiviaedu Saaremaal ja saavad selleks üle 11,3 mln krooni. 13 taotlust rahuldati nii Pärnumaal (2,3 mln krooni) kui ka Läänemaal (1,8 mln kr), mujal maakondades on toetusesaajaid vähem. Toetuste abil taastatakse kiviaedu kokku üheksas maakonnas.

Kuna taotlejate huvi toetuse vastu oli 2008/2009. a väga suur, siis taotluste hindamise tulemusena ei rahuldatud 2009. a ühtegi taotlust, milles sooviti rajada uut kiviaeda. Kuna ka 2010. a on oodata suurt taotlejate arvu, siis võimaldatakse toetust nüüd taotleda üksnes kiviaia taastamiseks, mis on meetme eesmärke silmas pidades rajamisega võrreldes olulisem tegevus. Lisaks on eelmise taotlusvooriga võrreldes märkimisväärselt vähendatud ka toetusmäära, kuna vahepeelsel perioodil on muutunud ka kiviaia ladumise hinnad ning väiksema toetusmääraga saab rahuldada rohkem taotlusi. Toetuse määr ühe meetri 60–90 cm kõrguse kiviaia taastamise eest on 250 krooni (15,98 eurot) ja ühe meetri üle 90 cm kõrguse kiviaia taastamise eest 391 krooni (24,99 eurot). Eelmises taotlusvoorus olid toetusmäärad vastavalt 410 ja 575 krooni.

Toetust võib taotleda üksnes sellise kiviaia kohta, mille kohta ei ole varem riigieelarvelistest või muudest Euroopa Liidu või välisabivahenditest kiviaia rajamiseks, taastamiseks või hooldamiseks toetust saadud.

Antud juhendmaterjal on mõeldud füüsilistele ja juriidilistele isikutele, seltsingutele ja muude isikute juriidilise staatusega ühendustele, kes soovivad toetust taotleda. Kõikidest olulistest kriteeriumidest saate teada juhendi läbilugemisel.

Käesolev juhend ei ole taotluse menetlemisel ja toetuse määramisel juriidiline alusdokument. Selliseks alusdokumendiks on meetme määrus.

Kiviaia taastamise toetuse vastuvõtu, kontrollimise ja toetuse määramisega tegeleb Põllumajanduse Registrite ja Informatsiooni Amet (PRIA).

Narva mnt 3, Tartu 51009

Investeeringutoetuste infotelefon 737 7678

Faks 737 1201

E-post: info@pria.ee

Kodulehekülg: www.pria.ee, käesoleva meetmega seotud materjal asub aadressil [http://www.pria.ee/et/toetused/valdkond/kulaeluarendamine/kiviaia taastamise toetuse meede 2 5 1 2010/](http://www.pria.ee/et/toetused/valdkond/kulaeluarendamine/kiviaia%20taastamise%20toetuse%20meede%205%201%202010/)

Meetme on välja töötanud Põllumajandusministeerium.

Lai 39/41, Tallinn 15056

Tel 62 56 101

Faks 62 56 200

E-post: pm@agri.ee

Kodulehekülg: www.agri.ee

Soovime edu taotlemisel!

I PEATÜKK. TOETUS, TAOTLEJA, TAOTLEMINE

MILLEGA ARVESTADA ENNE TAOTLEMA ASUMIST

Nõuetekohase taotluse esitamine ei taga veel toetuse saamist. Kui taotlusi esitatakse toetuse väljamaksmiseks ettenähtud eelarvest rohkem, siis hindab PRIA taotlusi põllumajandusministri 31. mai 2010. a määruses nr 66 sätestatud hindamiskriteeriumide alusel ning toetust saavad üksnes need, kes asuvad paremusjärjestuses eespool. Kui taotleja hakkab kiviaeda taastama enne sellekohase PRIA otsuse tegemist, teeb ta seda enda riisikol.

Toetust ei saa Te kätte kohe toetuse määramise otsustamise ajal, vaid see makstakse välja refinantseerimise põhimõttel ehk kolme kuu jooksul pärast kiviaia taastamist ja nõuetekohase aruande PRIA-le esitamist. Tegevuse elluviimiseks ja kiviaia taastamise aruande esitamiseks on Teil aega kaks aastat toetuse määramisest arvates. Seega tuleb tegevuse elluviimiseks vajaminev raha leida esialgu omavahenditest või laenu abil.

Kui Te kahe aasta jooksul kiviaeda ei taasta ja sellekohast aruannet PRIA-le ei esita, siis Teie taotlust ei rahastata.

Kui olete otsustanud toetust taotleda, siis teadke, taotlemiseks võib vaja minna dokumente, mille hankimiseks tuleb varuda aega.

Toetust võib taotleda ka maale, mis ei ole taotleja omandis. Seejuures peab aga taotleja lähtuma vastavatest õigusnormidest, mida sätestab „Asjaõigusseadus“, et eraomandiga seonduvaid õigusi ja kohustusi ei rikutaks.

Soovitav on sõlmida maaomanikuga kirjalik leping, kui Te ei taasta kiviaeda Teile kuuluvale maale!

Ühes taotluses võib taotleda toetust mitme erineva kiviaia taastamiseks. Oluline on seejuures jälgida, et taastatava kiviaia kõrgus ja tüüp oleksid piirkonnale omased ning taotlusele märgitav taastatava kiviaia pikkus oleks võimalikult täpne.

Ühe aasta jooksul enne taotluse esitamist võib kiviaeda, mille kohta taotleti toetust, taastada kuni 5 meetri ulatuses.

Kiviaed tuleb taastada kuivlaona, kasutades piirkonnale omaseid kive ja asjaomast ladumisviisi. Minimaalne toetatav kiviaia pikkus on vähemalt viis meetrit.

Reeglina makstakse toetust investeeringute eest, mis tehakse alates taotluse esitamisele järgnevast päevast. Erandlikult on selle meetme puhul lubatud teha väike osa (kuni 5 meetrit) investeeringust, st kiviaiast, valmis enne toetuse taotlemist. Selline lähenemine annab Teid kontrollima tulevate kiviaia eksperdile võimaluse hinnata, kas kiviaia taastaja on oma tööd tehes õigel teel, et aegsasti vältida tekkida võivaid vigu.

Pärast taotluse esitamist ja enne taotluse rahuldamise või rahuldamata jätmise otsuse tegemist kontrollib PRIA kohapeal kavandatava tegevuse vastavust määruses sätestatud nõuetele, kaasates selleks kiviaia eksperdi, kes määrab piirkonnale iseloomuliku kiviaia tüübi ning visandab kiviaia läbilõike

joonise, millest koopia jääb taotlejale. Kiviaia eksperdi koostatud suuniste täitmine on taotlejale kohustuslik.

Kiviaiad peavad olema selles piirkonnas levinud, kuhu soovitakse vana aed taastada. Levikupiirkond sõltub maa kivisusest – mida kivisem maa, seda enam on seal tõenäoliselt ka kiviaiad levinud. Kiviaedade levikukaart on avaldatud 2005. a Eesti Vabaõhumuuseumi ja Muinsuskaitseameti koostatud trükises “[Kiviaia rajamine, taastamine ja hooldamine](#)” (autorid Dan Lukas ja Madis Rennu). Uutes asumites ei ole kiviaiad traditsioonilised.

Kiviaia taastamisele toetuse taotlemist planeerimisel peate arvestama, et kiviaed paikneks põllumajandusmaal või piirneks põllumajandusmaaga ja kust planeeritakse saada kive aia taastamiseks.

Kiviaia taastamiseks kasutatavate kivide hankimine

Kiviaia taastamisel võib kasutada kive kooskõlas “Maapõueseaduse” §-dega 59 ja 60. Kinnisasja omanikul või kinnisasja kasutusõigust omaval isikul on õigus käsutada, kaasa arvatud kaubastada ehitise püstitamise, maaparandustööde või põllumajandustööde käigus tekkivat ja ülejäävat kaevist. Ehitise püstitamisel maapõues tehtavate tööde, nagu kraavi, vundamendi ja allmaaehtise rajamise ning maaparandustööde ja põllumajandustööde käigus kaevise tekitamist ja kasutamist ei käsitata kaevandamisena. Kaevise võõrandamine või selle väljaspool kinnisasja kasutamine on lubatud ainult Keskkonnaameti nõusolekul. Nõusolek loetakse antuks, kui sellest on eelnevalt kirjalikult teavitatud Keskkonnaametit ning viimane ei ole kahe nädala jooksul teate saamisest arvates nõusoleku andmisest keeldunud. Kui Keskkonnaamet vajab teate esitajalt täiendavaid andmeid, pikeneb nõusoleku andmisest keeldumise tähtaeg andmete saamiseks kulunud aja võrra. Teates tuleb kirjeldada võõrandatava või väljaspool kinnisasja kasutatava kaevise kogust ja kvaliteeti, kui see on teada, ning kaevise kasutamise asukohta, kui kaevist kavatakse kasutada väljaspool kinnisasja. Teatele lisatakse tegevuse, mille käigus kaevist tekib, kalenderplaan ja olemasoleva plaanimaterjali alusel koostatud tegevuse asukoha plaan ning koopia asjaomasest tegevusloast või asjaomase projektdokumentatsiooni koopia, kui need on nõutavad tegevuse korraldamiseks. Nõusoleku andmisest keeldutakse, kui:

- võõrandatav või väljaspool kinnisasja kasutatav kaevist ei ole saadud ehitise püstitamise, maaparandustööde või põllumajandustööde käigus;
- kivimit või setendit on looduslikust seisundist eemaldatud suuremas koguses, kui see oli vajalik ehitise püstitamiseks, maaparandustöödeks või põllumajandustöödeks;
- kaevise kasutamise korral väljaspool kinnisasja ei ole eespool nimetatud teatele lisatud nõutud dokumente.

Kiviaia taastamiseks on keelatud kasutada kinnismälestise, veekogu, ranna ja kalda piiranguvööndi, veekaitsevööndi, väärtusliku ajaloolise asustusstruktuuri elemendi, sealhulgas kivi- ja puitehitise varemete ja taluaseme ning väärtusliku maastikuelemendi, sealhulgas kiviaia, kivikülvi, kivimuru ja tehniliku kivikangru kive. Kivikuhjatistest võib kive võtta juhul kui see on tekkinud vähem kui 5 aastat tagasi. Üle 5 aasta vanustest kivikuhjatistest võib ära kasutada vaid 1/3 selle hulgast. Kivikuhjatistest on olulised maastikuelemendid, mis täidavad elupaigalise funktsiooni tõttu ühtlasi ka bioloogilise mitmekesisuse säilitamise eesmärke. Kuna kiviaedu rajatakse ja taastatakse samuti bioloogilise ja maastikulise mitmekesisuse suurendamise eesmärgil, lubatakse kivikuhjatistest kive võtta vaid piiratud juhtudel. Vanade kiviaedade kaudu säilitame vana maastikustruktuuri.

Kiviaia taastamiseks on keelatud kasutada kinnismälestise, veekogu, ranna ja kalda piiranguvööndi, veekaitsevööndi, väärtusliku ajaloolise asustusstruktuuri elemendi, sealhulgas kivi- ja puitehitise varemete ja taluaseme ning väärtusliku maastikuelemendi, sealhulgas kiviaia, kiviülvi, kivimuru ja tehniliku kivikangru kive.

Kui kive planeeritakse võtta kihunikutest, mis on vanemad kui 5 aastat, siis tohib neist ära kasutada vaid ühe kolmandiku.

Kui teile tundub dokumentide täitmine keerukas ja vajate abi, siis soovime pöörduda tunnustatud nõuandekeskuse poole või leida koolituse läbinud konsulent. Kuna PRIA ülesandeks on vastuvõetud taotluste kontrollimine ja hindamine, siis ei saa PRIA töötajad taotlejaid abistada dokumentide sisulisel koostamisel.

Nõuandekeskuste andmed saate portaalist <http://konsulent.pikk.ee> ja telefonil 730 8402

Toetust saab taotleda PRIA väljakuulutatud taotlusvooru perioodil. Taotlusvoorude ajad ja taotluste esitamise kanalid kuulutab PRIA välja Ametlike Teadaannete ning oma kodulehe vahendusel.

Taotluse esitamise ajaks peavad kõik nõutavad dokumendid olema olemas ja õigesti täidetud. Kui teil ei õnnestu taotluse esitamise ajaks kõiki vajalikke dokumente kokku saada, siis soovime planeerida taotluse esitamise järgmise taotlusvooru.

MILLISE TEGEVUSTE JAOKS SAAB TOETUST

Arengukava kohaselt toetatakse kiviaedade taastamist maapiirkonnas, eesmärgiga aidata kaasa kõrge ajaloolise, kultuurilise ja maastikulise väärtusega traditsiooniliste põllumajandusmaastike elementide taastamisele.

Kiviaia taastamine on olemasoleva kiviaia või selle osa lahtivõtmine ja uuesti ülesladumine. Samuti loetakse taastamiseks olemasoleva kiviaia esialgse mahu taastamist, mille käigus suurendatakse olemasoleva kiviaia mahtu vähemalt poole võrra tema esialgsest mahust. Sellisel juhul jäetakse vana ja originaalne kiviaia osa üldjuhul puutumata ning vanast kiviaiast allesjäänud osale lisatakse kive juurde. Taastamise käigus puhastatakse vana kiviaed ka võsast, kuid üksikud puud on soovitatav jätta siiski kiviaeda alles. Täpsemaid suuniseid võib küsida kontrolli teostava kiviaia eksperdi käest.

Kiviaeda võib taastada kohta, kus kiviaia asukoht on looduses visuaalselt tuvastatav. Kui 100 m kiviaiast on (kasvõi osaliselt) looduses säilinud vaid 10 m, siis taastamiseks loetakse vaid selle 10 m aiaosa lahtivõtmist, võsast puhastamist ja uuesti üles ladumist. Selle osa, millest ei ole looduses midagi säilinud (st 90 m) ülesladumist loetakse käesoleva määruse mõistes rajamiseks ja sellele toetust ei maksta.

Aia kui terviku taastamise põhimõtteid silmas pidades ei katkesta kiviaeda aia sees olev värav, mulk jms, kuid nende kohta toetust ei maksta.

Kui kiviaiast puudub mõni kivi ja piirduakse vaid uue kivirea lisamisega ilma aia koost lahti võtmiseta ja uuesti üles ladumiseta ning ei suurendata olemasoleva kiviaia mahtu esialgse mahuga võrreldes poole võrra, siis seda loetakse käesoleva määruse mõistes hooldustööks ja selle eest toetust ei maksta. Kui kiviaed on mõne aasta eest rajatud, kuid on ehitusvigade või millegi muu tõttu lagunened, siis sellise aia kohta toetust ei maksta.

Kiviaia taastamise tööd võib taotleja teha ise või teenuse sisse osta.

- Toetust võib taotleda 60 – 90 cm kõrguse kiviaia taastamiseks;
- üle 90 cm kõrguse kiviaia taastamiseks.

Kui kirik, mõis või kalmistu on ümbritsetud kiviaiaga, mis omakorda vähemalt 80% ulatuses piirneb nõuetekohaselt hooldatud põllumajandusmaaga, võib seal toetuse abil taastada kuivlaona kiviaia. Nõuetekohaselt hooldatud põllumajandusmaaks loetakse põllumajandusmaad, kus kasvatatakse toetuse taotlemise aastal põllumajanduskultuure või mida on hooldatud, kasutades selliseid agrotehnilisi võtteid, mis välistavad ebasoovitava taimestiku ulatuslikku levikut ning võimaldavad seda maad kasutusele võtta põllumajandusliku tegevusega tegelemiseks ilma lisakuludeta järgmisel kasvuperioodil.

Toetust võib taotleda ka kiviaia taastamiseks, mis asub põllumajandusmaal või piirneb põllumajandusmaaga, mis ei ole kantud põllumajandustoetuste ja põllumassiivide registrisse. Selliseks maaks loetakse eelkõige teatud tüüpi poollooduslikke kooslusi (nt puisniidud, puiskarjamaad, alvarid). Samas peavad ka need maad olema hooldatud, nt Natura 2000 aladel vastavalt Keskkonnaameti tehtud soovitudele kas siis niidetud või karjatatud.

Kiviaed peab vahetult piirnema nõuetekohaselt hooldatud põllumajandusmaaga. Samas võib kiviaia kaugus põllumassiivist olla kuni 5 m, kui kiviaia ja massiivi vahele ei jää võsastunud ala ega teed.

Kuna statistiliselt loetakse kraavid põllumajandusmaa hulka, võib toetust taotleda kraaviga piirneva kiviaia taastamiseks juhul, kui kraav piirneb omakorda põllumajandusmaaga.

Kui kiviaed piirneb teega ja alles siis põllumajandusmaaga ning kiviaed ei piirne ka teiselt poolt vähemalt 80% ulatuses põllumajandusmaaga, siis selline kiviaed ei ole abikõlblik.

Kui kiviaed piirneb sellise teega, mis on põllu tehnorada, jalgrada või ilma täiendavalt lisatud teekatteta pinnasetee, mida on võimalik ilma lisakuludeta üles harida, siis seda ei loeta teeks, mis katkestab põllumassiivi ja kiviaia vahelise piirnevuse. Sellise tee ääres asuva kiviaia kohta võib toetust taotleda.

Põllumajandusmaaks ei loeta selle määruse mõistes parkide ja muruplatside alust maad ning elumumaad.

Kiviaia kõrgus ja laius peavad olema piirkonnale omased. Kiviaia kõrgus peab olema vähemalt 60 cm ning alumise kivirea laius peab olema keskmiselt suurem kiviaia kõrgusest, välja arvatud juhul, kui piirkonnale omane alumise kivirea laius on väiksem kiviaia kõrgusest.

Valdavas osas ehitatakse aiad pigem laiemad kui kõrgemad. Selline ladumisviis kindlustab aia püsimise ja edaspidise lihtsama hoolduse ning jätab võimaluse vajadusel kive lisada. Alus (esimene kiht kive) on alati aia kõige laiem osa, mis koondub järgmiste kivikihtidega. Mittekoonduvaid aedu võib kohata kirikuaedade ja mõisaparkide piiretena ning enamasti on nende ehitamisel kasutatud paekivi ja sideainet. Siiski esineb Põhja-Eesti paekivialadel traditsiooniliselt ka kitsaid ja kõrgeid paekiviaedu, mille alumise kivirea laius ei ole keskmiselt suurem kiviaia kõrgusest. Need aiad on laotud kvaliteetsetest vabakujulistest paeplaatidest, mille ladumise tehnoloogia ei vaja laiemat alumist osa. Seetõttu on neis ajalooliselt välja kujunenud piirkondades lubatud taastada kiviaedu, kus alumise kivirea laius on väiksem kiviaia kõrgusest.

MILLISE KIVIAIA KOHTA TOETUST EI MAKSTA

Toetust ei maksta kiviaia eest, mis on mõne aasta eest rajatud, kuid on ehitusvigade jms tõttu lagunenenud. Samuti ei maksta toetust kiviaia kohta, mis ei asu või ei piirne põllumajandusmaaga (sh piirdemüürid, mis asuvad kirikute, mõisate või kalmistute ääres ja ei piirne põllumajandusmaaga). Kiviaiad, mis on laotud sideainet kasutades, ei ole samuti toetatavad.

Toetust ei maksta aia sees oleva värava, mulgu jms eest!

KES SAAB TOETUST TAOTLEDA

Toetust saab taotleda füüsiline isik, juriidiline isik, seltsing ning muu isikute juriidilise isiku staatusega ühendus. Taotlejate ring on lai seetõttu, et kiviaiad on olnud osa Eesti pärandkultuurist ja kiviaia ladumisega on ajalooliselt iga talumees ise hakkama saanud.

TAOTLEJALE ESITATAVAD NÕUDED

Taotleja peab vastama järgmistele nõuetele:

- taotleja ei tohi ajavahemikul taotluse esitamise tähtaja esimesest päevast kuni toetuse maksmise otsuseni olla rikkunud määruse nõuet kivide võtmise koha suhtes, mis on sätestatud „Looduskaitseaduses“, „Veeseaduses“, või „Maapõueseaduses“ ning taotleja suhtes pole tehtud puuduste kõrvaldamise ettekirjutust, mis on jäetud tähtpäevaks täitmata ega ole tema suhtes jõustunud süüdimõistvat süüteo otsust.

TOETUSE MÄÄR JA SUURUS

Ühe meetri 60-90 cm kõrguse kiviaia taastamise eest on toetus 250 krooni (15,98 eurot) Ühe meetri üle 90 cm kõrguse kiviaia taastamise eest on toetus 391 krooni (24,99 eurot)

Toetust antakse kuni 100 % abikõlblikest kuludest.

MIDA ON VAJA TAOTLEMISEL ESITADA

Taotluse täitmiseks vajalikke vorme saate kodulehelt

http://www.pria.ee/et/toetused/valdkond/kulaeluarendamine/kiviaia_taastamise_toetuse_meede_2_5_1_2010/

PRIA kodulehel on lisaks vormidele toodud ka vormide täitmist hõlbustavad ja selgitavad juhendid.

Enne taotluse täitmist lugege kindlasti läbi vormil olevad märkused, sealt saate täitmiseks otseseid juhiseid. Täitke taotlus trükitähtedega. Ridadele, kuhu ei pea midagi kirjutama, märkige sümbol "X". Hea taotleja, tähelepanu peab pöörama ka taotleja kontaktandmete lahtri täitmisele, et oleks võimalik operatiivselt taotlejaga suhelda, kui tekib täpsustuste tegemise vajadus.

PRIA kohustus on kontrollida taotleja ja taotluse vastavust toetuse saamise tingimustele ja selleks tuleb esitada järgmised taotleja nõuetekohasust tõendavad dokumendid:

- avaldus taotleja andmete kandmiseks põllumajandustoetuste ja põllumassiivide registrisse, kui PRIA-st taotletakse toetust esimest korda ning sellist avaldust ei ole PRIA-le varem esitatud.
PRIA kliendiks on võimalik registreeruda ka interneti kaudu e-PRIA infoportaalil (<https://epria.eesti.ee/epria>). Samuti on võimalik praegustel PRIA klientidel uuendada oma registriandmeid e-PRIA kaudu.
- vormikohane toetuse taotlus (määruse lisa 1);

Taotlusele tuleb märkida võimalikult täpselt taastatava kiviaia pikkus. Juhul, kui taastatakse mitu erinevat kiviaeda, siis tuleb need ka taotlusel eraldi nummerdada.

- kaart, millele on märgitud selle kiviaia asukoht, mille kohta toetust taotletakse;
Kaartidena võib kasutada PRIA põllumassiivide kaarti, Maa-Ameti kaardirakendust, katastrikaarti vm kaarti, kus saab taastatava kiviaia asukoha ära näidata. Kiviaed joonistatakse kaardile selgesti eristatava värviga ja nummerdatakse. Numeratsioon peab olema kooskõlas taotlusele märgitud numeratsiooniga.
- taotleja seadusjärgse esindusõigusega isiku puhul tema volitusi tõendav volikiri.

Kuna taotluste hindamisel eelistatakse taotlust, kus kiviaed asub või piirneb põllumajandusmaaga, millel on kehtiv poolloodusliku koosluse (PLK), mahetootmise (MAHE) või keskkonnasõbraliku majandamise (KSM) kohustus või mis asub kaitsealal või hoiualal (KA), tuleb ka see info taotlusele märkida.

TAOTLUSE ESITAMINE PRIA-LE

Taotlus esitatakse ühes eksemplaris, millest taotluste vastuvõtja teeb digitaalse koopiatoimiku. Originaaldokumendid säilitatakse PRIA-s ja on aluseks taotluse menetlemisel ning taotluse ära kiri saadetakse taastatavat kiviaeda kontrollivale kiviaia ekspordile kiviaia asukohajärgsesse maakonda.

Enne dokumentide esitamist kontrollige üle, et kõigil dokumentidel oleksid õiged kuupäevad ja allkirjad, et dokumendid oleksid esitamise hetkel kehtivad ning tegevuse nimetus ja kiviaia pikkus oleks kõikides nõutavates dokumentides sama. Jälgige, et taotlusel on olemas Teie kontakttelefon ja soovitatavalt meiliaadress, et vajadusel oleks võimalik Teiega ühendust saada täpsustavate järelepärimiste tegemiseks.

Toetuse saamiseks vajalikud dokumendid soovime esitada PRIA maakondlikusse teenindusbüroosse. PRIA maakondlikud bürood teenindavad Teid esmaspäeviti kell 8.30-18.00, teisipäevast reedeni kl 8.30-16.00. Taotluse esitamise aja saate eelnevalt broneerida kodulehe www.pria.ee vahendusel, helistades maakondlikku büroosse või infotelefonil 7377 678. Palume mitte jätta dokumentide esitamist viimasele päevale!

Taotlusdokumentide esitajal tuleb kaasa võtta isikut tõendav dokument (pildi ja isikukoodiga). Kui taotluse toob PRIAsse taotleja esindaja, kel ei ole seadusjärgset esindusõigust, siis peab tal olema kaasas tema volitusi tõendav volikiri.

Taotlust on võimalik esitada ka elektroonselt aadressil info@pria.ee või posti teel taastatava kiviaia asukohajärgsesse PRIA maakondlikusse teenindusbüroosse, täpsed kontaktandmete teenindusbüroode aadresside kohta leiate aadressilt <http://www.pria.ee/pria/teenindusbrood> . Elektroonsel esitamisel tuleb taotlus digitaalselt allkirjastada.

Soovime siiski taotluse esitada paberil täidetult PRIA teenindusbüroosse. Teenindusbüroosse esitamise juures on eeliseks, et klienditeenindaja teeb Teie taotlusdokumentide esmase kontrolli ja kui leitakse puuduseid, siis informeeritakse Teid sellest kohe. Kui Te saadate taotluse posti teel, siis esmast taotlusdokumentide kontrolli klienditeenindaja poolt ei toimu ja seega on suurem võimalus, et Teie taotluses on vigu ja Teile saadetakse järelepärimine, mis omakorda pikendab taotluse menetlemist.

Lisateavet saab küsida maakondlikest büroodest või investeringutoetuste infotelefonil 7377 678 või saates e-kirja aadressil info@pria.ee.

TAOTLUSE MENETLEMINE PRIAS

Taotluse esitamisel kontrollib PRIA teenistuja, kas kõik vajalikud dokumendid on olemas ja nõuetekohaselt täidetud. Seejärel taotlus registreeritakse IT-süsteemis ja saab ainulaadse viitenumbri.

Soovitame taotluse antud viitenumbrit kasutada kogu edaspidises kommunikatsioonis PRIAga – järelepärimistele vastamisel, lisamaterjalide esitamisel, infotelefoniga suhtlemisel jne. See hõlbustab Teie taotluse ja sellega seotud materjalide leidmist ja seeläbi kiirendab Teie vastamist.

Kui te esitate PRIAsse taotluse, mis ei ole vormikohane või ei sisalda kõiki vajalikke dokumente, siis on Teil võimalus puudused kõrvaldada taotluste vastuvõtuperioodi jooksul – taotlusvooru viimaseks päevaks. See reegel kehtib kõigi taotluste puhul sõltumata nende PRIAsse saabumise viisist (isiklik kohaletoomine, post, e-post).

Isiklikult kohaletoodavate taotluste puhul kontrollib dokumentide korrektsust ja annab kohest tagasisidet PRIA klienditeenindaja. Postiga jmt saabunud taotlused avatakse hiljemalt saabumisejärgsel tööpäeval ja kui avastatakse vormistuslikke vigu, siis võetakse kliendiga samal päeval telefonitsi ühendust ja selgitatakse talle, millised puudused on tarvis taotlusperioodi jooksul kõrvaldada. Kui PRIA töötaja klienti telefonitsi kätte ei saa, informeeritakse teda e-kirjaga. Puudulike kontaktandmetega taotluse puhul on oht, et esinevatest puudustest pole võimalik taotlejat teavitada ja taotlus võib seetõttu jääda menetlemata.

Seega on väga oluline on esitada taotlus sellise ajavaruga, et vajadusel jääks aega vigade likvideerimiseks ja puudu olnud dokumentide esitamiseks enne taotluste vastuvõtu lõppu.

Taotluse esitamist viimasele päeval jättes vigade parandamiseks varuaega pole.

Siis jääb üle võimalus esitada korrektne taotlus järgmises taotlusvoorus.

Kui taotleja siiski vastuvõtuperioodi kestel oma taotluses puudusi ei kõrvalda, võib PRIA jätta taotluse läbi vaatamata (seda ei hakata sisuliselt menetlema).

„Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse“ (vt www.riigiteataja.ee/ert/act.jsp?id=13283268), § 59 lg 2 sätestab, et kui maaelu arengu investeringutoetuse taotleja ei ole esitanud kõiki nõutavaid dokumente ja taotlus ei ole vormikohane, siis võib PRIA jätta taotluse läbi vaatamata.

Kui aga taotluses või sellega esitatud dokumentides on ilmsed ebatäpsused, siis määrab PRIA taotlejale tähtaja puuduste kõrvaldamiseks.

Ilmseteks ebatäpsusteks loetakse vigu sellistes andmetes, mille alusel ei otsustata toetuse andmist ega arvestata selle suurust. Ilmsed ebatäpsused võivad hõlmata valesti kirjutatud andmete olemasolu taotluses või dokumentides või ka üksikute andmete puudumist (üksik täitmata lahter taotluses).

Kui avastate ise taotluses esinenud vead enne toetuse saamise otsuse tegemist, siis võite esitada kirjaliku avalduse taotluse läbivaatamise lõpetamiseks. Taotlusdokumente ei tagastata, kuid taotluse menetlemine katkestatakse ning Teil on võimalus esitada uus korrektne taotlus taotlusvooru jooksul.

Menetlusse võetud taotluste puhul kontrollitakse seejärel taotluses esitatud andmete õigsust ning taotleja ja kavandatava tegevuse vastavust määruses sätestatud nõuetele. Taotluses esitatud andmete kontrollimiseks on PRIA-l õigus kasutada teiste andmekogude andmeid (Äriregister, jne). Vajadusel tehakse andmete täpsustamiseks Teile järelepärimine.

Juhime tähelepanu, et PRIA teenistuja ei ole konsulent ja ei saa seega anda taotlejale sisulist nõu andmete parandamiseks või dokumentide sisuliseks koostamiseks. PRIA teenistuja ei tea ega saa Teile menetluse käigus öelda, kas te saate toetust või mitte, sest taotluste menetlemine veel jätkub ja toetuse saajad selguvad alles peale kõigi taotluste menetlemist ja paremusjärjestuse moodustamist.

Taotluste hindamine ja pingeritta seadmine

Kuna toetus peab aitama kaasa põllumajanduskeskkonna parendamisele (looma nt elupaiku), siis juhul, kui taotlusi laekub enam kui eelarve võimaldab, antakse määruse § 9 kohaselt enam hindepunkte selliste taotluste kohta, milles taastada kavandatav kiviaed piirneb mõne

põllumajandusliku keskkonnatoetuse nõuete kohaselt majandatud või looduskaitse all oleva põllumajandusmaaga. Hindepunktide andmise juures ei pea põllumajandusliku keskkonnatoetuse kohustus olema toetuse taotlejal. Toetuse andmise eesmärkidest lähtuvalt on oluline, et kiviaiaga piirnevat maad majandataks keskkonnasõbralike tootmisviiside kohaselt.

1. Kuna kiviaedu loetakse pärandkultuuriobjektideks ja neid rajati eelkõige poollooduslike koosluste juurde, antakse enam hindepunkte (neli hindepunkti) taotlejale, kes taotleb toetust sellise kiviaia taastamiseks, mis vähemalt 80% ulatuses asub kasutuses oleval põllumajandusmaal või piirneb kasutuses oleva põllumajandusmaaga, mille kohta on võetud MAK poolloodusliku koosluse hooldamise (PLK) kohustus.

2. Kuna ka mahepõllumajandus on traditsiooniline majandamisviis ja sageli seotud poollooduslike koosluste majandamisega, eelistatakse juhul, kui kiviaiaga piirneva maa kohta ei ole poolloodusliku koosluse hooldamise kohustust, järgmisena taotlejat, kes taotleb toetust sellise kiviaia taastamiseks, mis vähemalt 80% ulatuses asub kasutuses oleval põllumajandusmaal või piirneb kasutuses oleva põllumajandusmaaga, mille kohta on mahepõllumajandusliku tootmise (MAHE) kohustus (kolm hindepunkti).

3. Kui kiviaiaga piirneva maa kohta ei ole poolloodusliku koosluse hooldamise või mahepõllumajandusliku tootmise kohustust, eelistatakse kolmandana kahe hindepunkti andmisega taotlejat, kes taotleb toetust sellise kiviaia taastamiseks, mis vähemalt 80% ulatuses asub kasutuses oleval põllumajandusmaal või piirneb kasutuses oleva põllumajandusmaaga, mille kohta on keskkonnasõbraliku majandamise (KSM) kohustus.

4. Kui kiviaiaga piirneva maa kohta ei ole poolloodusliku koosluse hooldamise, mahepõllumajandusliku tootmise või keskkonnasõbraliku majandamise kohustust, antakse 2 hindepunkti taotlejale, milles taotleja taotleb toetust sellise kiviaia taastamiseks, mis vähemalt 80% ulatuses asub „Looduskaitseaduse” §-de 10 ja 11 alusel kaitse alla võetud kaitsealal või hoiualal (KA). Kaitsealadeks loetakse rahvuspargid, looduskaitsealad ning maastikukaitsealad ning pärandkultuuri säilitamine ja hea looduskeskkonna tagamine on seal eriti oluline.

Kui taotluses taotletakse toetust ühele kiviaiale, mis piirneb erinevate kohustustega massiividega, siis antakse sellele hindepunkt sellel massiivil oleva kohustuse järgi, mis annab rohkem hindepunkte ja millega kiviaed vähemalt 80% ulatuses piirneb. Kui piirnevust ei ole ühegagi neist massiividest vähemalt 80%, siis arvutatakse selle aia hinne välja kaalutud keskmise meetoodika alusel.

Sama meetoodikat kasutatakse ka siis, kui taotluses taotletakse toetust mitme kiviaia taastamiseks, mis asuvad või piirnevad erinevate kohustustega massiividega, ka nõuetekohaselt hooldatud põllumajandusmaaga, millel puudub kehtiv kohustus, kuid kiviaia asukoht on siiski abikõlblik.

NÄIDE: Taotleja märgib taotluse reale 3, et kiviaed nr 1 asub KSM kohustusega massiivil ja kiviaed nr 2 asub PLK kohustusega massiivil ja realt 4 saame teada, et nr 1 kiviaia pikkus on 240 m ja nr 2 kiviaia pikkus on 10 m ning kiviaed nr 3 pikkusega 100 m asub üksnes nõuetekohaselt hooldatud põllumajandusmaal, millel puuduvad kehtivad kohustused, kuid aed asub „Looduskaitseaduse“ alusel kaitse alla võetud kaitsealal või hoiualal. Näites kasutatav taotleja on varem kiviaia taastamise eest toetust saanud. Siis kujunevad tema hindepunktid järgnevalt:

Jrk nr	Hindamiskriteerium	Punktid	Kiviaia jooksev meeter
1	Taotleja taotleb toetust sellise kiviaia taastamiseks, mis vähemalt 80% ulatuses asub kasutuses oleval põllumajandusmaal või piirneb kasutuses oleva põllumajandusmaaga, mille kohta on võetud arengukava raames poolloodusliku koosluse hooldamise kohustus.	4	10
2	Taotleja taotleb toetust sellise kiviaia taastamiseks, mis vähemalt 80% ulatuses asub kasutuses oleval põllumajandusmaal või piirneb kasutuses oleva põllumajandusmaaga, mille kohta on mahepõllumajandusliku tootmise kohustus	3	0
3	Taotleja taotleb toetust sellise kiviaia taastamiseks, mis vähemalt 80% ulatuses asub kasutuses oleval põllumajandusmaal või piirneb kasutuses oleva põllumajandusmaaga, mille kohta on keskkonnasõbraliku majandamise kohustus.	2	240
4	Kiviaed asub maaüksusel, millel puuduvad kehtivad kohustused Märkida kiviaia jooksvad meetrid, mis paiknevad massiividel, millel pole kehtivaid kohustusi	0	0
5	Taotleja taotleb toetust sellise kiviaia taastamiseks, mis vähemalt 80% ulatuses asub kaitsealal või hoiualal	2	100
6	Kas taotleja on saanud põllumajandusministri 20. aprilli 2004. a määruse nr 51 «Põllumajandusliku keskkonnatoetuse saamise täpsemad nõuded ning toetuse taotlemise, taotluse menetlemise ja toetuse maksmise täpsem kord» alusel või arengukava raames toetust kiviaia hooldamise, rajamise või taastamise eest.	0	0
Hindepunktide kriteeriumide 1-4 eest:			2,057
Hindepunktide kokku:			2,057

Kui kõigi nõuetele vastavate taotluste rahastamise summa ei ületa selle toetuse rahastamise eelarvet, siis jäetakse taotlused hindamata ja pingeritta seadmata ning rahastamist leiavad kõik abikõlblikud taastatavad kiviaiad.

Kiviaia eksperdi kaasamine

Taotleja ja kavandatava tegevuse nõuetele vastavuse kontrollimisse kaasab PRIA eksperdid. Taotleja ja kavandatava tegevuse nõuetele vastavuse kontrollimisel määrab kiviaia ekspert sealhulgas ka piirkonnale iseloomuliku kiviaia tüübi ning visandab kiviaia läbilõike joonise. Taotleja peab kiviaia taastamise juures seda määrangut arvesse võtma ning selle järgi kiviaia taastama.

PRIA saadab hindamise läbinud taotlused kiviaia asukohajärgse piirkonna kiviaia eksperdile, saamaks hinnangut taastatavate kiviaedade abikõlblikkuse ja piirkonnale omase kujunduse osas.

Kiviaia ekspert lepib taotlejaga kokku ülevaatuse aja. Kohapealse kontrolli käigus täidab MKA inspektor kontroll-lehe, mille peab allkirjastama ka kontrolli läbiviimise juures viibinud isik. Üks eksemplar kontroll-lehest jääb taotlejale, teine läheb toimikusse. Kontroll-lehel on kirjas täpsed juhised, millise kiviaia võib taotleja toetuse saamiseks taastada. Kui investeeringukontrollis selgub, et taotleja pole täitnud talle antud juhiseid, jääb talle määratud raha välja maksmata.

Kui taotlejal ei ole võimalik ise kontrolli ajal kohal olla, võib ta kirjaliku lihtvolituse alusel volitada kedagi teist enda eest alla kirjutama. Kiviaia ekspert teostab temale ülevaatamiseks suunatud kiviaedade osas kohapealse kontrolli, fikseerides hetkeolukorra ja andes kavandatavate tööde kohta oma hinnangu. Ekspert hinnang on üksnes siis positiivne, kui kõigile kontroll-küsimustele on saadud JAH vastused. Niipea, kui mõnele küsimusele tuleb vastus EI, on ekspert hinnang negatiivne. Sellisel juhul on taotlus abikõlbmatu ja saab PRIA-lt negatiivse otsuse. Taotlejal on võimalus loobuda abikõlbmatutele kiviaia lõikudele toetust taotlemast. Selleks peab taotleja täitma uue taotluse vormi, kus kajastatakse ainult abikõlblikud kiviaia lõigud ja esitama selle PRIA-le. Sellisel juhul jätkab PRIA taotluse menetlemist täpsustatud andmetega.

PRIA teeb taotluse rahuldamise otsuse või rahuldamata jätmise otsuse 75 tööpäeva jooksul alates taotluse esitamise tähtaja viimasest päevast (taotlusvooru lõpust).

Taotluse rahuldamise või mitterahuldamise kohta saadetakse Teile posti teel PRIA peadirektori käskkirja väljavõte.

II PEATÜKK. TEGEVUSED PÄRAST TOETUSE MÄÄRAMIST

INVESTEERINGU TEOSTAMINE

Ühe aasta jooksul enne taotluse esitamise tähtaja esimest päeva võib kiviaeda taastada kuni 5 meetri ulatuses, kuid investeeringut tõendavaid dokumente hakkab PRIA vastu võtma pärast määramise otsuse tegemist. Planeeritud investeeringut võib teostada täismahus või osade kaupa. Investeering tuleb teostada kahe aasta jooksul arvates taotluse rahuldamise otsuse tegemise päevast.

Investeeringut tõendav aruanne (vormdokument) esitage pärast seda, kui saite PRIA-lt toetuse määramise otsuse ja aruandes toodavad mahud on teostatud.

Kui Te ei ole tegevust ettenähtud tähtajaks teostanud ja selle kohta aruannet PRIA-le esitanud, siis toetust välja ei maksta. Toetust ei maksta välja ka juhul, kui Te olete esitanud küll aruande, kuid selles toodud mahud on realselt teostamata ja/või need ei vasta taotluses toodud ja Muinsuskaitseameti poolt kinnitatud nõuetele. Kui toetus on asjaolude selgumise hetkeks juba osaliselt välja makstud, nõutakse tagasi ka see osa toetusest.

MUUDATUSED INVESTEERINGU TEGEMISEL

Alates taotlusdokumentide esimisest kuni viis aastat arvates viimase toetusosa väljamaksmisest olete kohustatud:

- Teavitama PRIA-t kirjalikult toetusest loobumisest ja selle põhjustest, kui investeeringuobjektiks olevat kiviaeda ei taastata;
- Teavitama PRIA-t koheselt oma kontaktandmete muutumisest;

- Teavitama PRIA-t koheselt kavandatavatest muudatustest kiviaia taastamisel (kuju, kõrgus, pikkus, asukoht jms) ning lisama juurde Muinsuskaitseameti kooskõlastuse antud muudatuste osas.

Muudatused, mis on seotud kiviaia taastamisega, tuleb enne PRIA-le nõusoleku saamiseks esitamist kinnitada Muinsuskaitseametis.

MAKSENÕUDE ESITAMINE

Toetusraha kättesaamiseks peate PRIA-le esitama väljamaksetaotluse ehk aruande (vormdokument, määruse lisa 2). Taotluses märgitud tegevuste kohta võite kahe aasta jooksul arvates taotluse rahuldamise otsuse tegemise päevast esitada mitte rohkem kui ühe aruande kalendriaasta kohta.

Vajaliku vormi leiata PRIA kodulehelt aadressil

http://www.pria.ee/et/toetused/valdkond/kulaeluarendamine/kiviaia_taastamise_toetuse_meede_2_5_1_2010/ või [e-riigiteatajast](#). Samuti võite aruande blankette küsida PRIA maakondlikest teenindusbüroodest.

Maksenõue tuleb esitada PRIA-le aadressil

Põllumajanduse Registrite ja Informatsiooni Amet
Maaelu investeringutoetuste büroo
Narva mnt. 3, Tartu 51009

Dokumendid võib samal aadressil ka ise kohale tuua või saata digitaalselt allkirjastatult aadressil info@pria.ee.

Lisainformatsiooni saate investeringutoetuste infotelefonil 737 7678 või aadressil info@pria.ee.

Aruannet koostades pidage silmas järgnevat:

- Märkige aruandele taotleja nimi, registrikood/isikukood ja taotluse viitenumber;
- Aruandega võite saata ka kuludokumendid, kui olete kasutanud kiviaia taastamiseks teenust või ostnud kaupu, kuid ei pea;
- Kiviaia numbrit märkides jälgige, et see oleks vastavuses taotluses toodud sama aia numbriga;
- Maksetaotluse vormdokumentide täitmisel järgige selgitavaid normtehnilisi märkusi vormi lõpus.

Taotluses toodud ja aruandes esitatud kiviaedade vastavust jälgitakse iga aia osas eraldi, mitte ühtse tervikuna.

KULUDOKUMENDID

Kui olete kiviaia taastamiseks kasutanud teenust või ostnud kaupu (kivid), siis olete kohustatud säilitama vastavate arvete ära kirju ja üleandmis-vastuvõtmisakte vähemalt viis aastat viimase toetusosa väljamaksmisest PRIA poolt. Dokumentidel peavad olema kajastatud järgmised andmed:

- Väljastaja nimi ja Äriregistrikood/isikukood;
- Kuupäev ja number;
- Teenuse/kauba nimetus, hind, kogus;
- Summa ilma ja koos käibemaksuga;
- Väljastaja ja vastuvõtja allkiri.

MAKSENÕUDE KONTROLL

Kõikide maksenõuete suhtes teostatakse PRIAs halduskontrollid, mis hõlmavad kõiki võimalikke ja asjakohaseid kontrollitavaid üksikasju. Maksenõude kontrolli käigus võrreldakse lõpetatud tegevust tegevusega, millele toetusetaotlus esitati ja toetust määrati. Samuti jälgitakse aruannete esitamise sagedust ja arvu.

Kui Teie väljamaksetaotlusega esitatavates dokumentides on puudusi või vigasid, tehakse Teile järelepärimine. Kuna toetuse väljamaksmine toimub kolme kuu jooksul alates korrektse väljamaksetaotluse laekumisest PRIA-sse, siis järelepärimine lükkab toetuse väljamakse tähtaega edasi. Seega, olge tegevuse elluviimist tõendavate dokumentide saatmisel tähelepanelik, et kõik vajalikud dokumendid oleksid korrektselt vormistatud ja PRIA-le edastatud.

INVESTEERINGU TEOSTAMISE KONTROLL

Pärast väljamaksetaotluse esitamist ja enne toetuse väljamaksmist kontrollib PRIA tegevuse elluviimist kohapeal. Kontrolli käigus veendutakse, et tegevus on ellu viidud taotluses näidatud mahus ja kujul ning kas taastamiseks ei ole kasutatud seadusega keelatud kohast võetud kive. Kui olete kiviaia taastamiseks kasutanud teenust või ostnud kaupu, kontrollitakse kohapeal ka vastavaid arveid ja üleandmis-vastuvõtmis akte. Kontrolli aeg lepitaks Teiega eelnevalt kokku.

Kontrolli lõppedes täidab inspektor kontrollakti, mille allkirjastavad mõlemad pooled. Aktile märgitakse kontrollitud kiviaedade mõõdud ja kohapeal avastatud puudused. Taotleja poolt peab alla kirjutama allkirjaõiguslik isik, s.o eraisiku või FIE puhul taotleja ise, äriühingu puhul juhatuse liige. Allkirjastaja võib olla ka taotleja esindaja, kes tõendab allkirjaõiguslikkust vastava volikirjaga.

Vajadusel võib inspektor nõuda kontrolli käigus täiendavaid dokumente.

Kui kontrolli käigus leitakse puuduseid, mida on võimalik mõistliku aja jooksul kõrvaldada, siis tehakse toetuse saajale ettekirjutus ning toetust enne selle täitmist välja ei maksta. Kui leitud puudust ei ole võimalik kõrvaldada, siis toetust välja ei maksta.

VÄHENDAMINE JA VÄLJAARVAMINE

Kui maksenõude ja/või tegevuse elluviimise kontrolli tulemusena leitakse, et toetuse saaja esitatud maksenõude summa ületab tegelikku abikõlblikku toetusesaajale makstavat summat rohkem kui 3 %, vähendatakse toetusesaajale makstavat summat omakorda esitatud ja abikõlblike summade vahe võrra. Vähendamist ei rakendata, kui toetusesaaja suudab näidata, et ta ei ole süüdi mitteabikõlblike summade kaasamisel.

Näiteks kui on esitatud maksenõue 100 000 krooni toetuse väljamaksmiseks ning kontrollimisel leitakse, et tegelik abikõlblike kulutuse põhjal makstav toetus on 90 000 krooni, siis rakendatakse vähendamist, sest need summad erinevad rohkem kui 3%. See tähendab, et väljamakstavat summat tuleb vähendada nende summade vahe võrra ($100\ 000 - 90\ 000 = 10\ 000$). Reaalne väljamakstav toetus on seega 80 000 krooni ($100\ 000 - 10\ 000$ (mitteabikõlblik osa) - $10\ 000$ (vähendamine) = 80 000). Vähendamise arvelt (antud näites 10 000 krooni) ei saa hiljem esitada uusi abikõlblike kulutusi. Vähendamise nõue on kirjeldatud Komisjoni määruses (EÜ) nr 1975/2006 artiklis 31.

Kui leitakse, et toetusesaaja on tahtlikult esitanud valeandmeid, siis antud taotlusele toetust ei maksta ning juba välja makstud summad nõutakse tagasi. Lisaks arvatakse toetuse saaja välja sama meetme alusel toetuse saamisest kõnealusel EAFRD aastal ning sellele järgneval EAFRD aastal.

EAFRD aasta on 16. oktoobrist kuni järgmise aasta 15. oktoobrini.

TOETUSE VÄLJAMAKSMINE

Nõuetekohaste dokumentide esitamisest kuni väljamakse tegemiseni võib minna aega kuni 3 kuud. Järelepärimine võib väljamakse tähtaega edasi lükata. Kõik arveldused toimuvad ainult pangatulekannetega.

Kui maksenõude kontrolli tulemus on positiivne, siis koostab PRIA toetuse väljamaksmise käskkirja, valmistab ette maksekorralduse ja saadab selle Rahandusministeeriumi riigikassa osakonda e-Riigikassasse ülekande tegemiseks. Toetussumma kantakse Teie pangaarvele.

Palun hoolitsege varakult selle eest, et kliendiregistris olev info oleks õige, vastasel korral ei pruugi toetus laekuda Teie poolt soovitud arveldusarvele. Kõik muudatused peaksid olema kliendiregistris tehtud vähemalt nädal enne makse saamist.

Toetuse summa kantakse pangaarvele, mis on registreeritud PRIA põllumajandustoetuste ja põllumassiivide registris Teie esitatud avalduse alusel.

JÄRELKONTROLL

Toetuse saaja on kohustatud:

- Tagama kiviaia säilimise vähemalt viis aastat arvates viimase toetusosa välja maksmisest;
- Vajadusel teostama kiviaia parandustöid;
- Säilitama vastavate arvete ärakirju ja üleandmis-vastuvõtmisakte vähemalt viis aastat arvates viimase toetusosa väljamaksmisest;
- Võimaldama teostada toetuse sihipärase kasutamise üle järelevalvet;

- Taotleja teavitab PRIAt viivitamata kirjalikult, kui ta on saanud taotluse menetlemise ajal sama tegevuse kohta toetust riigieelarvelistest või muudest Euroopa Liidu või välisvahenditest, muud tagastamatut riigiabi või vähese tähtsusega abi.

TOETUSE TAGASINÕUDMINE

Toetus kuulub tagasinõudmisele juhul, kui pärast toetuse väljamaksmist selgub, et toetuse saaja on esitanud ebaõigeid või mittetäielikke andmeid või takistab kontrolli läbiviimist, toetuse saaja on jätnud tähtaegselt täitmata järelevalveametniku ettekirjutuse toetuse ebaõige kasutamise rikkumise lõpetamiseks, edasiste rikkumiste ärahoidmiseks ja rikkumisega tekitatud tagajärgede kõrvaldamiseks, toetuse saaja ei ole lõpetanud investeringu elluviimist täies mahus (eesmärk jääb täitmata) või ilmneb asjaolu, mille korral taotlust ei oleks rahuldatud.

Sellisel juhul teeb PRIA toetuse tagasinõudmise otsuse. Selgituse, kuidas toimida siis, kui Teile on saadetud käskkirja väljavõte toetuste tagasinõudeotsusega, leiate PRIA kodulehelt aadressil http://www.pria.ee/toetused/valdkond/teadmiseks/volad_ja_tagasinouded/.

SALDODE KONTROLLIMINE

Majandusaasta lõppedes saadetakse saldokinnitused nendele toetuse saajatele, kelle suhtes on PRIA-l kohustusi või nõudeid ning kelle summaarne kliendipõhine nõue või kohustus on suurem kui 10 000 krooni (639,12 eurot). Saldokinnitused võimaldavad taotlejatel kontrollida aasta lõpu seisuga kohustuste või nõuete saldot ja lahknevuste korral selgitada välja erinevused.

Saldokinnitused postitatakse hiljemalt 31. jaanuaril ning vastuseid ootab PRIA faksi või posti teel tagasi kümne päeva jooksul.

Soovime edu taotlemisel!